

EESTI VÄHILIIT
PRESSITEADE
12. oktoober 2015

12. oktoobril algab Eesti Vähiliidu traditsiooniline vähinädal, mis käsitleb käesoleval aastal süvendatult **pea- ja kaelapiirkonna pahaloomulisi kasvajaid**, kuid juttu tuleb ka **vähihaigestumusest, -suremusest ja vähihaigete elulemusest** tervikuna ning uutest arengutest **vähi sõeluuringute** valdkonnas.

Pea- ja kaelapiirkonna kasvajate gruppi kuuluvad huule, suukoopa, ninaõõne, nina-kõrvalkoobaste, ninaneelu, suuneelu, alaneelu, kõri ja süljenäärmete kasvajakad.

Vähinädala eesmärk on teadvustada Eesti inimestele, millised vähkkasvajad pea-ja kaelapiirkonnas esinevad, mida inimene ise saab nende vältimiseks teha ning millisel juhul tuleks oma perearsti poole pöörduda või oma lähedasi sinna suunata.

Eestis ja teistes Euroopa riikides on probleemiks haigete hiline pöördumine arsti vastuvõtule. Varases staadiumis avastatud vähkkasvajate ravitulemus on üldjuhul edukas- patsientide 5- aasta elulemus küünib 80-90%-ni. Levinud kasvajate puhul on elulemus vaid 40 % . Seega on väga oluline inimestel endil pöörata tähelepanu varajastele haiguse tunnustele ning kindlasti riskitegurite vähendamisele.

Kasvajate varajased sümptomid on vähemärgatavad: limaskestadel võib esineda mitteparanevaid haavandeid või koevohandeid. Haigel võib tekkida häälemuutus, neelamis- või hingamishäired, valud söömisel. Kasvaja leviku korral tekivad suurenenud lümfisõlmed kaelale.

Kõikidest pahaloomulistest kasvajatest Eestis moodustavad pea- ja kaelakasvajad meestel 7%, naistel 3%. Igal aastal registreeritakse u. 300 selle haiguse esmasjuhtu. 2012 registreeriti Eestis 59 kõrivähi ja 149 suuõõne ja neeluvähijuhtu. Enim esmasjuhte on vanuses 60–69.

Valdavalt on tegemist pea- ja kaela lamerakkvähiga, mis on maailmas esinemissageduselt kuues pahaloomuline kasvaja. Euroopas diagnoositakse ligi 150 000 pea- ja kaelakasvajate esmasjuhtu ning 70 000 vähisurma aastas (GLOBOCAN 2012).

Riskifaktoritest on kõige olulisemad suitsetamine ja alkoholi tarbimine, eriti nende koostoime. Alates 1980- ndate lõpust täheldati Ameerika Ühendriikides kõri-, alaneelu-, ja suukoopavähi haigestumuse langust, samal ajal kasvas haigestumus suuneeluvähki, mille põhjuseks osutus inimese papilloomiviirus- HPV. Epidemioloogilised uuringud näitavad arenenud riikides HPV-ga seotud suuneeluvähi esinemissageduse tõusu. HPV põhjustatud suuneelu vähk avaldub ca 10 aastat noorematel haigetel, enamjaolt on haigus juba avastamisel levinud kaela

lümfisõlmedesse, ent ravivastus ja haiguse prognoos on neil haigetel paremad kui teistel sama staadiumiga suuneeluvähi haigetel.

Pea- ja kaela piirkonna vähi raviks rakendatakse eelkõige kirurgilist ja kiiritusravi, vajadusel ka keemiaravi või eeltoodud raviviiside kombinatsioone. Ravi on keeruline ja mitmeid spetsialiste kaasav ning seetõttu teostatakse seda vaid vastavates kompetentsikeskustes. Sageli vajavad patsiendid ravijärgset taastus- ja toetusravi.

Vähinädala teiseks oluliseke teemaks pea- ja kaelapiirkonna kasvajate kõrval on vähi ja vähieelsete seisundite varase avastamise ja õigeaegse raviga seonduvad küsimused.

Kuna Eestis rahastab Haigekassa lisaks onkoloogiliste haiguste diagnostikale ja ravile ka vähi sõeluuringuid, siis on kõik need küsimused olnud juba aastaid ka ravikindlustuse fookuses.

Haigekassa on vähi sõeluuringute planeerimisel ja finantseerimisel lähtunud eelkõige tõendus põhisusest ja on juba aastaid panustanud kahte vähi varase avastamise programmi. Rinna- ja emakakaelavähi programmides osaleb aastas ca 60 000 naist. Sõeluuringute käigus avastatakse igal aastal ligi 800 emakakaela vähieelset seisundit, mis vajavad edasist arstide tähelepanu. Uuringutel avastatud vähijuhtude arv aastas on ligi 150.

Käesoleval aastal on Haigekassa koostöös paljude osapooltega välja töötamas uut sõeluuringut soolevähi varajaseks avastamiseks. Selle sõeluuringu põhjendatus on ka rahvusvaheliselt hinnatud ja kinnitust leidnud. Kuivõrd vähk on algstaadiumis hästi ravitav, siis on sõeluuringust kõige enam kasu saava sihtrühma tuvastamine (Eestis 60-69-aastased) ja nende aktiivne osalemine heaks tulemuseks väga oluline.

Varasemate sõeluuringutega võrreldes on oluliseks edasiminekuks see, et uue sõeluuringu puhul on kutse saavate inimeste nõustamisse kaasatud juhtivas rollis ka perearstid ja -õed. Loodame siiralt, et järjest enam inimesi teadvustavad endale sõeluuringutel osalemise olulisust.

Lisainformatsioon:

<http://www.cancer.gov/types/head-and-neck/head-neck-fact-sheet>

MTÜ Eesti Vähiliit /tel 641 7033/www.cancer.ee

Eesti Haigekassa <https://www.haigekassa.ee/et/inimesele/haiguste-ennetus>

Tervise Arengu Instituut <http://www.tai.ee/tegevused/registrid/vahiregister>